

Posudek vedoucího diplomové práce

Autor práce: Bc. Petra Jílková

Název práce: Vývoj znázorňování světa na starých mapách.

Cílem diplomové práce Bc. Petry Jílkové bylo provedení analýzy vývoje znázorňování světa na mapách malých měřítek. Z hlediska časového vymezení spadá analyzované období do 16.-18. století (raný a vrcholný novověk) a je spojeno s významnými změnami společenskými, ekonomickými i kulturními (objevné zámořské plavby, technická revoluce, osvícenství...). Tyto aspekty ovlivnily pohled člověka na okolní svět a vedly k aplikaci nových postupů a metod i v oblasti tzv. „věd o Zemi“, mezi které kartografie patří. Z kartografického pohledu byly jako hlavní zdroj informací použity převážně atlasové mapy světa v planisféře, hemisférách či mapy velkých územních celků (celkem 13).

Předložená diplomová práce má 119 stran, je doplněna 10 stranami grafických příloh. Tematicky ji lze zařadit do oblasti historické kartografie, je prací teoretického charakteru, s akcentem na synteticko-analytický přístup. Za hlavní přínos práce považuji komplexní pohled na řešenou problematiku; autorka ukazuje, jak (z dnešního pohledu) historické události ovlivnily soudobou kartografickou tvorbu a vnímání okolního světa. Způsob zpracování této problematiky přesahuje kartografický pohled a vede nezbytně k multidisciplinárnímu pojetí. Vzájemné souvislosti mezi obsahem kartografických děl a vývojem společnosti představují zajímavý, avšak nepříliš často řešený problém i ve světovém kontextu.

Vývoji představ o způsobu znázorňování zemského povrchu od starověku až po střední novověk je věnována značná pozornost v kapitole 3. Autorka zde detailně popisuje rozvoj geografického povědomí o Zemi v souvislosti s obdobím zámořských objevů; hlavní důraz je kladen na evropskou kartografickou školu. Pro analýzu byla použita kartografická díla, která svým obsahem reflektovala výsledky objevitelských cest, časový interval mezi dvojicí map činil přibližně 25 let. Volbu tohoto intervalu považuji za rozumný kompromis, který umožňuje dostatečně zhodnotit změny v obsahu, způsobu zpracování či zákresu území, nechává prostor pro opravu případných chyb a umožňuje analyzovat dostatečné množství mapových podkladů. Vzhledem k ekonomicko-politickým zájmům tehdejších koloniálních velmocí, kdy některé z údajů podléhaly utajení, odlišným způsobům kartografického zpracování vycházejícího z různých kartografických škol, představovala interpretace výsledků poměrně obtížnou syntézu různých pramenů. Z výše uvedených faktů je patrné, že na mapách různých kartografických domů mohlo být identické území zakresleno odlišně.

Další důležitý faktor představoval vliv kartografického zobrazení. U map planisféry a hemisfér je vliv kartografického zkreslení natolik významný, že jej nelze ignorovat. Důsledkem je proměnnost měřítka mapy v závislosti na geografické poloze; tento fakt hraje velmi výraznou roli při odměřování údajů z map. Autorka proto provedla analýzu parametrů kartografického zobrazení u všech hodnocených map s následnou reprojekcí do jednotného zobrazení. Využila přitom poznatky, které byly v odborné literatuře publikovány teprve nedávno (2016).

Vlastní analýze historických map a interpretaci výsledků je věnována kapitola 5. Při studiu polohové přesnosti map je tato vlastnost hodnocena ve dvou ortogonálních směrech, ve směru zeměpisné šířky a délky. Je tak zohledněn fakt, že problematika přesného určení zeměpisné délky až do vynálezu chronometru představovala poměrně obtížný problém, což se na výsledcích analýz velmi výrazně projevovalo. Polohová přesnost západových směrem byla zhruba 2.5 nižší než v severovýchodním směru (v 16. století), časem se však zvyšovala, ke konci 18. století se obě hodnoty vyrovnaly. Tento fakt, který není obecně znám, považuji za velmi důležitý výstup práce; je prezentován v grafu na obr. 56. Izočáry polohové přesnosti jsou vygenerovány pro všechny analyzované mapy.

Za stěžejní část práce považuji kapitolu 6.2, ve které autorka ilustruje proměny tvaru jednotlivých kontinentů a změny v jejich plochách v závislosti na čase. Tyto výstupy jsou originální a doposud nebyly v odborné literatuře publikovány.

Grafická část diplomové práce je na vynikající úrovni, citační a poznámkový aparát jsou používány v souladu s normami.

Zvolené téma považuji za velmi zajímavé a to zejména pro svoji interdisciplinaritu; je aktuální a přínosné i ve světovém kontextu. Diplomová práce přináší nové a doposud nepublikované analýzy a jejich výstupy. V této souvislosti je nutné ocenit autorčinu pečlivost a zaujatost pro téma; často využívala možnosti konzultací a přicházela se zajímavými nápady.

Zadané téma byla splněno, práce nevykazuje formální či obsahové nedostatky. Její rozsah a forma zpracování výrazně překračují požadavky kladené na tento typ kvalifikačních prací. Autorce proto navrhuji vyslovit **pochvalu** za vzorné zpracování diplomové práce a výsledky doporučuji publikovat formou monografie.

Na základě výše uvedeného hodnocení doporučuji předloženou diplomovou práci k obhajobě a hodnotím ji stupněm

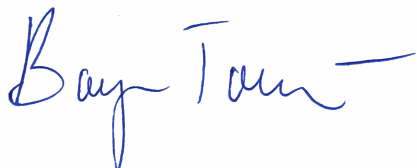
-výborně-.

V Praze dne 1. září 2017

doc. Ing. Tomáš Bayer, Ph.D.

Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

Handwritten signature of Tomáš Bayer in blue ink.